

Sammendrag:

Årlige innenlandske transportkostnader 2001

Denne rapporten setter transportkostnader inn i en makroøkonomisk sammenheng. For det første beregnes de totale innenlandske transportkostnadene i Norge – ut fra blant annet strukturstatistikken til Statistisk Sentralbyrå (SSB) – som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP). For det andre foretas det supplerende beregninger av eksterne kostnader som miljø-, ulykkes-, slitasje- og køkostnader for å få et totalt bilde av de årlige nasjonale transportkostnadene i 2001. For det tredje gjøres det en grov stedfesting (storby, øvrige tettsteder, spredtbygde strøk) av hvor kostnadene påløper. Beregningene er grove og har betydelig usikkerhet.

Totale innenlandske transportkostnader målt ved bearbeidingsverdien utgjorde totalt ca 103,9 milliarder kroner i 2001. Fordelingen på person- og godstransport var henholdsvis om lag 79 og 21 prosent. I tabell S1 er de totale innenlandske transportkostnader og fordelingen på transportmidler satt opp i forhold til BNP Fastlands-Norge.

Tabell S1: Totale innenlandske transportkostnader fordelt på transportmidler i prosent av BNP i 2001

Transportmiddel	Persontransport	Godstransport	Totalt
Jernbane og sporvei	0,3	0,1	0,4
Vegtrafikk	6,7	1,6	8,3
Båt	0,3	0,5	0,8
Fly	0,8		0,8
Totalt	8,1	2,2	10,3

TØI rapport 837/2006

I høyre kolonne ser vi at den totale transportkostnadsandelen utgjør 10,3 prosent. Som forventet er vegtrafikken størst og utgjør hele 8,3 prosent av BNP (nær 81 prosent av totalen i tabellen). Persontransporten og godstransporten utgjør henholdsvis 6,7 og 1,6 prosent. Båt og fly har omtrent like store andeler med 0,8 prosent av BNP. Jernbane og sporvei er minst (0,4 prosent). Kostnader til infrastruktur er ikke inkludert i beregningene.

For å få fram de samfunnsøkonomiske aspektene ved transporten er det vesentlig å inkludere de eksterne transportkostnadene. Et generelt trekk ved eksterne kostnader er at de påføres andre enn de personene som er opphav til kostnadene. På det vis blir personer pådyttet kostnader som de ikke direkte kan påvirke. Dette omfatter kostnadskomponenter som miljø-, ulykkes-, slitasje- og køkostnader. I tabell S2 gis for innenlandsk persontransport noen vesentlige beregningsresultater hva angår interne og eksterne kostnader.

Tabell S2: Interne og eksterne innenlandske persontransportkostnader fordelt på transportmidler i 2001. Mill kr

Transportmiddel	Driftskostnader	Eksterne kostnader				Eksterne kostn/ driftskostn %	Interne+eksterne kostnader pr personkm (kr)
		Miljø og kø	Slitasje	Ulykke*	Sum		
Jernbane	3726	64	27	653	992	26,6	1,7
Sporvei og forstadsbane	1728	33	80	158	271	15,7	3,9
Buss	8781	807	198	1080	2085	23,7	2,6
Personbiler	118672	5442	36	15667	21145	17,8	2,8
Motorsykler	1914	284	0	3238	3522	184,0	4,8
Fly	12913	372	256	61	689	5,3	3,2
Totalt	147734	7003	846	20857	28705	19,4	2,8

TØI rapport 837/2006

* Både interne og eksterne ulykkeskostnader

I tabell S2 er de eksterne kostnadene satt i forhold til driftskostnadene, jf tabell S1. Vi ser at motorsykler skiller seg ut med ekstremt høyt forholdstall, noe som hovedsakelig forklares ved høy ulykkesfrekvens og høy alvorlighetsgrad ved motorsykelulykker. Lavest forholdstall har fly, mens sporvei og forstadsbane – grovt sett – har nest lavest verdier. Miljøutslipp fra fly foregår utenfor tettsteder, noe som bidrar til relativt lavere miljøkostnader.

Totale transportkostnader (eksterne pluss interne transportkostnader) er en indikator for ressursbruk pr personkm og er gjengitt i høyre kolonne i tabell S2. Jernbane og buss ligger under gjennomsnittet på kr 2,80 pr personkm, mens personbil ligger på gjennomsnittet. Sporvei og forstadsbaner kommer dårlig ut fordi aktiviteten hovedsakelig foregår i større byer der miljøkostnadene mv er størst. I storbyer vil således buss, personbiler og motorsykler ha betydelige høyere eksterne kostnader slik at gjennomsnittet økes til kr 3,50 pr personkm.

Det er utført tilsvarende beregninger for godstransporten. Det nevnes at de samlede interne og eksterne godstransportkostnader pr tonnkm for henholdsvis jernbane og lastebil er beregnet til kr 1,00 og 2,20 på landsbasis.